

პირველი ქრისტიანების სოციალური სტატუსი

თეიმურაზ ბუაძე*

მეოცე საუკუნის დასაწყისში დასავლეთ ევროპის აკადემიურ წრეებში ჩამოყალიბდა ე.წ. *დეპრივაციული თეორია*, რომელიც ამტკიცებს, რომ მატერიალური სიდუხჭირე ერთ-ერთი უმთავრესი მიზეზია, რის გამოც ადამიანები მორწმუნეები ხდებიან და რელიგიური ინსტიტუტები მათზე გავლენას იწარჩევენ. ამ თეორიის თანახმად, სოციალურ პრივილეგიებს მოკლებული, მარგინალი ადამიანები უმეტესწილად ზებუნებრივ ძალებს მიმართავენ დასახმარებლად, როდესაც იმედი ეწურებათ, რომ საკუთარი ძალისხმევით შეძლებენ სიღატაკით გამონვეული პრობლემების, ტანჯვისა და დამცირების თავიდან აცილებას. აქედან გამომდინარე, ამ თეორიის მომხრეები იმასაც ამტკიცებენ, რომ ახალი რელიგიებისა და ტრადიციულ რელიგიებში წარმოშობილი ახალი რელიგიური მოძრაობების პირველი ადეპტები სწორედ ეს სოციალურ პრივილეგიებს მოკლებული მარგინალი ადამიანები არიან.

დეპრივაციული თეორია ლოგიკურად ეფუძნება და ქრონოლოგიურად მოსდევს გარკვეული ქრისტიანი თეოლოგებისა და სოციოლოგების კვლევებს, რომლებიც ამტკიცებდნენ, თითქოს პირველი ქრისტიანების აბსოლუტური უმრავლესობა ლარიბი, გაუნათლებელი მარგინალი იყო. ამ შეხედულებამ სისტემური ხასიათი პირველად ადოლფ დეისმანის შრომებში მიიღო¹. ის განსაკუთრებულად უსვამს ხაზს, პირველი ქრისტიანებისთვის ვითომდა დამახასიათებელ „დაბალ კულტურას“ და ამ მიზნით ხშირად იყენებს მის მიერვე შემოტანილ ნეოლოგიზმებს: *Kleinliteratur* და *Hochliteratur* („დაბალი“ და „მაღალი“ ლიტერატურა). მსგავსმა შეხედულებებმა განსაკუთრებული პოპულარობა მაშინდელი გერმანელი პროტეს-

---

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის პროფესორი, თეოლოგიის საბაკალავრო და სამაგისტრო პროგრამების ხელმძღვანელი. t.buadze@sabauni.edu.ge

¹ Deismann A., *Light from the Ancient East*, London, 1927.

ტანტი თეოლოგებისა და სოციოლოგების გარკვეულ ნაწილში მოიპოვა.

როგორც მოსალოდნელი იყო, ანალოგიურ შეხედულებებს მიმდევრები გერმანიის გარეთაც გამოუჩნდნენ. ამ თვალსაზრისით, განსაკუთრებით გამოირჩევა გავლენიანი თეოლოგი, იელის უნივერსიტეტის პროფესორი ერვინ გუდენაფი, რომლის მტკიცებით, ძველი რომაელების ქრისტიანებისადმი მტრული განწყობა განპირობებული იყო იმ ფაქტით, რომ თითქოს ამ უკანასკნელთა აბსოლუტური უმრავლესობა შედგებოდა უცხოური წარმოშობის მატერიალურად შეჭირვებული თავისუფალი ადამიანებისა და მონებისგან და, აქედან გამომდინარე, მაშინდელი რომაული საზოგადოების ყველაზე ნაკლებად პრივილეგირებულ ფენას განეკუთვნებოდა². ამ შეხედულებებმა გამოხატულება ჰპოვა ასევე ცნობილი ამერიკელი თეოლოგისა და სოციოლოგის რიჩარდ ნიბურის შრომაში – „*დენომინაციონალიზმის სოციალური წყაროები*“.³ ამ წიგნში ნიბური იდეოლოგიური და პროპაგანდისტური კლიშეებისთვის დამახასიათებელი რადიკალურობით ამტკიცებს, რომ ახალ რელიგიურ მოძრაობას „ყოველთვის დევნილი უმცირესობა წარმოშობს და რომ ის თავის აღმავლობას უპოვართა რელიგიურ ჯანყს უნდა უმადლოდეს“⁴. ნიბურამდე რამდენიმე ათეული წლით ადრე იგივე აზრს ავითარებდა მის დროს კარგად ცნობილი გერმანელი ლუთერანი თეოლოგი, სოციოლოგი და კულტურის ფილოსოფოსი ერნესტ ტროლჩი. ისიც წერდა, რომ ყველა რელიგიური მოძრაობა არსებითად „დაბალი კლასების“ ძალისხმევის შედეგი იყო.⁵

აღსანიშნავია, რომ ზემოთ მოყვანილ გავლენიან ავტორთაგან, თითქმის ყველა, სოციოლოგიით გატაცებული თეოლოგი იყო. ეს შემთხვევითი არაა, რადგან *დეპრივაციული თეორია* გაუმართლებელია ფაქტოლოგიური, ისტორიული თვალსაზრისით. ამიტომ, რომ მსგავს შეხედულებებს თავიდანვე კრიტიკულად შეხვდნენ ის-

² Goodenough E.A., *The Church in the Roman Empire*, New York, 1931, 37.

³ Niebuhr R.H., *The Social Sources of Denominationalism*, New York, 1929.

⁴ იქვე, 19.

⁵ Troeltsch E., *The Social Teachings of the Christian Churches*, Vol. 2, New York, 1912, 331.

ტორიკოსები. დროის სიმცირის გამო, მათგან მხოლოდ ორს, ყველაზე ცნობილსა და ავტორიტეტულს მოვიყვანთ. ესენია: დიდი გერმანელი ისტორიკოსი და თეოლოგი ადოლფ ფონ ჰარნაკი და გამოჩენილი შოტლანდიელი კლასიციისტი, არქეოლოგი და ახალი აღთქმის სპეციალისტი უილიამ მიტჩელ რამზეი. პირველი წერს, რომ ადამიანებს შორის, რომლებსაც ქრისტიანობა იზიდავდა, თავიდანვე გამოირჩეოდნენ მაღალი სოციალური სტატუსის მქონე ქალბატონები.⁶ მეორე კი ირწმუნება, რომ ქრისტიანობა „თავიდანვე უფრო სწრაფად ვრცელდებოდა განათლებულ წრეებში, ვიდრე გაუნათლებელთა შორის“ და რომ „მან სწრაფად მოიკიდა ფეხი იმპერატორებთან დაახლოებულ ადამიანებს შორის და იქ ბევრი მიმდევარი გაიჩინა“.⁷

ვფიქრობ, რომ ჰარნაკისა და რამზეის დიდი ავტორიტეტის მობობის გარეშეც შესაძლებელია დეპრივაციული თეორიის მთავარი თეზისის პრობლემური ხასიათი დაინახო. ახალი რელიგიები და რელიგიური მოძრაობები იმიტომ კი არ იწყებს გავრცელებას, რომ მისი პირველი ადეპტები მძიმე მატერიალურ პირობებში ცხოვრობენ, არამედ იმის გამო, რომ რელიგიურად განწყობილ ადამიანებს ძველი რელიგიური წარმოდგენები და ცხოვრება აღარ აკმაყოფილებთ. ახალ რწმენაში მორწმუნეები ცხოვრების ახალ საზრისს და ახალ პასუხებს ეძიებენ ფუნდამენტალურ სულიერ და მეტაფიზიკურ კითხვებზე. ასეთ ადამიანებს ძველი რელიგიური ცხოვრება სწორედ იმიტომ არ აკმაყოფილებთ, რომ ის სულიერებასაა მოკლებული, ზედმეტადაა კონცენტრირებული ყოფით, მინიერ პრობლემებზე და მასში მთავარ ადგილს რიტუალი, მაგიური ტენდენციები და პრაქტიკა იკავებს. ავთენტური რელიგიური ცხოვრების გამოცდილების მქონე ადამიანებისთვის კარგადაა ცნობილი, რომ მას, ვისაც გული და გონება განსაკუთრებული ყურადღებით აქვს მიმართული პირადი მატერიალური სიდუხჭირისა და მასთან დაკავშირებული პრობლემებისადმი, ძალიან ხშირად სულიერი საკითხე-

---

⁶ von Harnack A., *The Expansion of Christianity in the First Three Centuries*, Vol. 1, New Yorks, 1905, 227.

⁷ Ramsay W.M., *The Church in the Roman Empire Before A.D. 170*, New York, 1893, 57.

ბისადმი გულგრილი რჩება. სახარებაც ამბობს, რომ არავის შეუძლია ერთდროულად ღმერთისა და მამონას მონება. ჯერ კიდევ არისტოტელე ამბობდა, რომ შეუძლებელია მეტაფიზიკური ანუ რელიგიური პრობლემებით დაინტერესდეს, ფილოსოფოსი გახდეს ან ფილოსოფია სათანადოდ შეისწავლოს ადამიანმა, რომელიც მთელ თავის ინტელექტუალურ და ფიზიკურ ენერგიას მხოლოდ მატერიალურ სიდუხჭირეზე ფიქრსა და მასთან ბრძოლას ახმარს და, აქედან გამომდინარე, „მოცალეობა“ არ გააჩნია; აქ არისტოტელე „მოცალეობაში“ მუდმივ მატერიალურ პრობლემებზე ზრუნვისგან თავისუფალ დროსა და გონებას გულისხმობს.⁸ არისტოტელეს აზრის ანალოგიური შეხედულება ზედმიწევნით სამართლიანია მაშინ, როდესაც საქმე პირველ ქრისტიანებს, მათ რელიგიურ ენთუზიაზმს, ცხოვრების წესსა და სულიერ მონოდებას ეხება. რელიგიური საკითხებისადმი გულწრფელ ინტერესს, ფილოსოფიური პრობლემებისადმი ინტერესსზე უფრო მეტად მოაქვს ყოფითი პრობლემებისადმი გულგრილობა. პირველი ქრისტიანების აბსოლუტური უმრავლესობა სწორედ ასეთები იყვნენ. იმ ეპოქაში მორწმუნეების დიდი ნაწილი ქრისტიანი თავისუფალი, შეგნებული არჩევანის შედეგად ხდებოდა და არა მემკვიდრეობით. ასეთი შეგნებული არჩევანი კი თავისთავად გულისხმობდა არამარტო საკუთარი მატერიალური კეთილდღეობის, არამედ თვით სიცოცხლის დაკარგვის რისკის წინაშე თავის დაყენებას.

დეპრივაციულმა თეორიამ, მყიფე მეცნიერული საფუძვლების მიუხედავად, ფართო გავრცელება ჰპოვა. ამაში, უდავოდ, დიდი როლი ითამაშა ფრანგული განმანათლებლობის იდეებმა, მარქ-

⁸ ამ თვალსაზრისით, ძალიან საინტერესოა სიტყვა „სკოლის“ ეტიმოლოგიური წარმომავლობა. ბერძნული სიტყვა **σχολή** ქართულად მოცალეობას, უქმობას ნიშნავს. მას შეესაბამება ზმნური ფორმა **σχολιζω**, რომლისგანაც მომდინარეობს „სკოლა“, რომლის ფუძე ბევრ ევროპულ ენაზე სწავლისა და სასწავლო დაწესებულებების შესაბამის სიტყვებს აწარმოებს. არისტოტელე და მასთან ერთად ბევრი ანტიკური ეპოქის მოაზროვნე სამართლიანად ფიქრობდა, რომ არათუ რელიგიური საკითხებით გულწრფელად დაინტერესება, არამედ ჭეშმარიტი განათლების მიღებაც კი არ შეუძლია ადამიანს, რომლის უმთავრეს ეგზისტენციალურ პრობლემას მხოლოდ მატერიალური სიდუხჭირე წარმოშობს.

სიზმმა და ნიცმეს ფილოსოფიამ, რომლებიც უალრესად პოპულარული იყო ევროპის ინტელექტუალურ წრეებში მეცხრამეტე საუკუნის დასასრულსა და მეოცე საუკუნის დასაწყისში. ცნობილია, რომ ენგელსი ძალიან ახლო პარალელებს ავლებდა ქრისტიანობის ადრეულ ისტორიასა და მის თანამედროვე მუშათა რევოლუციურ მოძრაობას შორის.⁹ კარლ კაუცკი კი იესო ქრისტეს პირველ კომუნისტს ეძახდა და ამტკიცებდა, რომ პირველმა ქრისტიანებმა მცირე ხნით, მაგრამ მაინც შეძლეს კომუნისტური საზოგადოების აშენება.¹⁰

ამ თეორიის საწინააღმდეგოდ რამდენიმე კონკრეტულ ისტორიული ფაქტს მოვიყვანთ. ბევრი სანდო ძველი წყარო ადასტურებს, რომ პირველ ქრისტიანთა შორის საოცრად მაღალი პროპორცია იყო ადამიანებისა, რომლებიც პრივილეგირებულ სოციალურ ფენას ეკუთვნოდნენ. ყოველ შემთხვევაში, წმინდა წერილი აბსოლუტურად არ იძლევა იმის საფუძველს ვიფიქროთ, რომ პირველი ქრისტიანების დიდი ნაწილი ღატაკები და მარგინალები იყვნენ.

მარკოზის სახარებაში (1:20) ვკითხულობთ, რომ მოციქულებმა იაკობმა და იოანემ მათი მამა ზებედე მაშინ მიატოვეს, როდესაც ის ნავში იჯდა მსახურებთან ერთად, რაც მის სილატაკეს გამორიცხავს. ასევე ლუკა მახარებლის მიხედვით (5:10), პეტრე მოციქული ორ სახლს ფლობდა, ერთს - ბეთსაიდამი, მეორეს - კაპერნაუმში. მარკოზ მახარებლის დედის სახლი იერუსალიმში ისეთი ვრცელი იყო, რომ ეკლესიის როლის შესრულება შეეძლო (მოც. 12, 12). ზაქე მთავარი მებაჟე იყო, მათე – მებაჟე. არცერთი მათგანი არ შეიძლება ყოფილიყო ღარიბი. ღარიბები და მარგინალები არ ყოფილან ასევე არც იოსებ არიმათიელი, არც ჰეროდე ანტიპას კარის მოხელის მეუღლე იოანა და არც სუსანა, რომელსაც ლუკა მახარებელი ახსენებს (8:3). ნელსაცხებლის ფასი, რომელიც მონანულმა ქალმა იესოს მიართვა (რომელმაც თავისი სიძვირის გამო იუდას უკმაყოფილება გამოიწვია), სეზონური მუშის საშუალო წლიური ხელფასის ტოლი იყო. აქედან გამომდინარე, არც ის იქნებოდა უპოვარი.

---

⁹ Engels F., *On the History of Early Christianity*, New York, 1964, 316–359.

¹⁰ Kautsky K., *Foundations of Christianity*, New York, 1953, 125.

რაც შეეხება პავლე მოციქულს, ის რომის მოქალაქის, ფარისეველის შვილი იყო და ტარსუსიდან იერუსალიმში გამალიელთან ჩავიდა სჯულის სასწავლებლად. მისი ოჯახი საშუალო ფენას განეკუთვნებოდა. პავლე მოციქული უმეტეს შემთხვევაში იმ ადამიანთა წინაშე ქადაგებდა, რომლებიც მასავით ბერძნულად ლაპარაკობდნენ და სეპტუაგინტას იცნობდნენ. გაუმართლებელია ასეთი ხალხის მარგინალებად და ღარიბებად მიჩნევა.

ახალი აღთქმის ცნობილმა სპეციალისტმა ჯაჯმა თავის წიგნში „პირველი საუკუნის ქრისტიანების სოციალური სურათი“ პირველი ქრისტიანებიდან 40 პირის იდენტიფიკაცია მოახდინა, რომლებიც პავლე მოციქულს მასპინძლობდნენ მისი მოგზაურობისას, მათი დიდი ნაწილი საკმაოდ შეძლებულნი უნდა ყოფილიყვნენ და მას მატერიალურად შეეწოდნენ მისიონერული მოღვაწეობისას.¹¹ ამ პირებს შორისაა ტანსაცმლით მოვაჭრე ლიდია, კორინთოელი ერასტუსი, გაიუსი და კრისპუსი. ჯაჯის მიხედვით, წმინდა წერილი პავლე მოციქულთან მიმართებაში 91 პირს ასახელებს, რომელთაგან სულ ცოტა ოცდაათი ატარებდა სახელებს, რომლებიც მათ რომაულ მოქალაქეობაზე მიუთითებდა. მისი ეპისტოლეებიდან ნათელი ხდება, რომ მის დროს ქრისტიანებს შორის უკვე იყვნენ ისეთები, რომლებიც იმპერატორის სახლეულს მიეკუთვნებოდნენ. ფილიპელთა მიმართ ეპისტოლეში (4:22) პავლე მოციქული წერს: „მოკითხვას გითვლიან ყველა წმინდანნი, უმეტესად კეისრის სახლისანი“. რომაელთა მიმართ ეპისტოლეში (16: 10-11) პავლე მოციქული ხაზს არისტობულეს სახლეულს და ნარცისის შინაურთ. ჰარნაკი და მასავით ავტორიტეტული ჯონ ლაიტფუტი (1828-1889) ერთნაირად ამტკიცებენ, რომ ნარცისი იმპერატორ კლავდიუსის პირადი მდივანი იყო, არისტობულე კი იმპერატორთან დაახლოებული პირი.¹²

ძალიან საინტერესოა ასევე პავლეს პირველი ეპისტოლე ტიმოთესადმი, რომელიც ეფესოში იქნა დადგენილი ეპისკოპოსად. ის

¹¹ Judge E.A., *The Social Pattern of Christian Groups in the First Century*, Harvard University Press, 1960, 63.

¹² von Harnack A., *The Expansion of Christianity in the First Three Centuries*, Vol. 2. New York, 1905, 215.

ტიმოთეს ურჩევს მისი მრევლის მდიდარ წევრებს უთხრას (1. ტიმ. 6:17): „მდიდართა ამა ქვეყნისათა ამცნე: ნუ ქედმაღლობენ“. პავლე იმას კი არ ეუბნება, რომ ქრისტიანისთვის სიმდიდრის ქონა არ შეიძლება, არამედ სიმდიდრე კეთილად გამოიყენონ“; „ქველმოქმედებდნენ, კეთილი საქმით მდიდრდებოდნენ, გულუხვნი იყვნენ, ხელგაშლილნი“ (1. ტიმ. 6: 18). იმ დროს ეფესოში რომ მდიდარი ქრისტიანი ოჯახები არ არსებულებოდა, პავლე ასე არ მისწერდა ტიმოთეს ქალებთან დაკავშირებით (1. ტიმ. 2:9): „ასევე ქალებიც, ღირსეულად მოსილნი, კდემითა და უმანკოებით იმკობდნენ თავს; არა თმანწულობით, არც ოქროთი თუ მარგალიტით, ანდა ძვირფასი სამოსით“.

რომში დასასჯელად მიმავალი ეგნატე ანტიოქიელი რომაელებს წერს, რომ შესაძლებლობა არ წაართვან ქრისტესთვის ენამოს. ეგნატეს კოლიზეუმში სიკვდილი ანტიოქიაში მყოფმა იმპერატორმა მიუსაჯა. სავარაუდოდ, გზაში შეიტყო ეგნატემ, რომ რომაელი ქრისტიანები მის სიკვდილისგან დახსნას ცდილობდნენ. ამ ქრისტიანებს შორის ძალიან გავლენიანი პირებიც უნდა ყოფილიყვნენ, იმპერატორის გადაწყვეტილების შეცვლის რეალური შანსი რომ ჰქონოდათ.¹³

გამოჩენილი იტალიელი ისტორიკოსი მართა სორდი დარწმუნებულა, რომ ტაციტუსის მიერ ნახსენები სენატორიული კლასის წარმომადგენელი პომპონია გრეჩინა, რომელიც „უცხო ცრურწმენების“ მიდევნების გამო დასაჯეს 57 წელს, ქრისტიანი იყო¹⁴. იგი ასევე ამტკიცებს: „საიმედო წყაროები გვაცნობენ, რომ პირველი საუკუნის მეორე ნახევარში ქრისტიანები უკვე გვხვდებოდა რომაელ არისტოკრატთა შორის (მაგალითად აცილიუს გლაბრიო და გაქრისტიანებული ფლავიანები). სავარაუდოდ, იგივე შეიძლება ითქვას საუკუნის პირველ ნახევარზე, მანამდე, სანამ პავლე ჩავიდოდა რომში“.¹⁵

---

¹³ Писания Мужей Апостольских, Москва, 2008, 63.

¹⁴ Sordi M., The Christians and the Roman Empire, University of Oklahoma Press, 1986, 26.

¹⁵ იქვე, 28.

112 წელს პლინიუს უმცროსის მიერ იმპერატორისადმი მიწერილ წერილში, რომელშიც ის ქრისტიანებისადმი ოფიციალური დამოკიდებულების გასარკვევად მისგან რჩევას ითხოვს, ვკითხულობთ, რომ „ამ უგვანო კულტს“ თავისი მიმდევრები ყავს საზოგადოების ყველა ფენაში ასაკისდა მიუხედავად.¹⁶ მეორე საუკუნის დასაწყისის ქრისტიანული ტექსტის „მწყემსის“ ავტორი იუწყება, რომ დევნის დროს ბევრმა ქრისტიანმა უარყო რწმენა, სიმდიდრისა და წარმართთა შორის მოპოვებული პატივის დაკარგვის შიშით.¹⁷ ეს ნიშნავს, რომ მაშინ ქრისტიანებს შორის ბევრი შეძლებულად ცხოვრობდა. აქ შეიძლება გავიხსენოთ მიახლოებით ამავე პერიოდის ტექსტი „წერილი დიოგენეტესადმი“, რომლის უცნობი ავტორი აღნიშნავს, რომ ქრისტიანები არაფრით განსხვავდებიან სხვებისგან წმინდა ცხოვრების გარდა. ესეც იმას მიანიშნებს, რომ ქრისტიანები სოციუმის ყველა ფენას განეკუთვნებოდნენ.¹⁸

მეორე საუკუნის ბოლოს ტერტულიანე წერს, რომ ქრისტიანებს ნახავ რომის ყველა სოციალურ ფენაში, მათ შორის იმპერატორის სასახლესა და სენატშიც.¹⁹ თხუთმეტი წლის შემდეგ, სკაპულასადმი მიწერილ ტექსტში ტერტულიანე ამბობს, რომ იმპერიის „უმალლეს წრეებს“ ბევრი ქრისტიანი ქალი და მამაკაცი“ განეკუთვნება.²⁰ მიახლოებით ამ დროს იყო, რომ კართაგენში ქრისტესთვის ენამა არისტოკრატიული წარმომავლობის პერპეტუა. ედმონდ ლე ბლანის მიხედვით, მონაშემების დიდი ნაწილი შეძლებული ოჯახებიდან იყვნენ.²¹

ჰარნაკის მიხედვით, იმპერატორ კომოდუსის დროს განსაკუთრებით ბევრი მდიდარი ადამიანი გაქრისტიანდა ოჯახთან და სახ-

¹⁶ Quasten J., *Initiation aux peres de l'Eglise*, T. 2, Paris, 1955, 235.

¹⁷ იქვე, 289.

¹⁸ *Раннехристианские Апологеты II-IV веков: Переводы и Исследования*, Москва, 2010, 98.

¹⁹ იქვე, 315.

²⁰ იქვე, 316.

²¹ Le Blant E., *La Richesse et la Christianisme à l'âge des Persécutions*, *Revue Archéologique*, 1940, 75.

ლელთან ერთად“.²² დეპრივაციის თეორიის საპირისპიროდ ყველაზე მეტად ზალცმანის დასკვნები ლაპარაკობს. მან გამოთვალა, რომ მესამე საუკუნის ბოლოს სენატორიული კლასის 10 პროცენტი ქრისტიანული რელიგიის მიმდევარი იყო.²³ აქვე შეიძლება დავამატოთ კიდევ ერთი მსგავსი ინფორმაცია. ამავე ეპოქის საფლავის ქვების ნარჩენები ფრიგიაში გვეუბნება, რომ მინიმუმ 14 ქრისტიანი შედიოდა ქალაქის მრჩეველთა ჯგუფში. ქალაქის მრჩეველი აუცილებლად ძალიან მდიდარი უნდა ყოფილიყო, რადგან ეს პოზიცია მნიშვნელოვანი პირადი სახსრების ხარჯვას მოითხოვდა მუნიციპალური ხარჯების დასაფარად.²⁴

ვფიქრობ, ზემოთ მოხმობილი ისტორიული ფაქტები კარგად აჩვენებს დეპრივაციული თეორიის უსაფუძვლობას.

---

²² von Harnack A., *The Expansion of Christianity in the First Three Centuries*, Vol. 2, New York, 1905, 180.

²³ Salzman M.R., *The Making of a Christian Aristocracy: Social and Religious Change in the Western Roman Empire*, Harvard University Press, 2002, 83.

²⁴ McKechnie P., *The First Christian Centuries: Perspectives on the Early Church*, Downers Grove, 2001, 57.

SOCIAL STATUS OF THE FIRST CHRISTIANS

Teimuraz Buadze*

At the beginning of the twentieth century, in academic circle of German protestant theologian and sociologist emerged so cold *Deprivation Theory*. According to this theory, the first adepts of new religions and new religious movements are poor, marginalized people deprived of social privileges. The theory is based on the assumption that people are driven to religiosity essentially by material problems and hopelessness related with it. The historical facts and the opinions of prominent historians presented in the paper are clearly at odds with the basic tenets of the theory.

Keywords: Deprivation Theory, First Christians, Spread of Christianity; Social Status of the First Christians.

---

* Professor at Sulkhani-Saba Orbeliani University, Academic Manager of BA and MA programs in Theology. t.buadze@sabauni.edu.ge